

умовах нової глобальної реальності.

Література

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://menr.gov.ua/files/docs/>
2. World Economic Situation and Prospects 2020. United Nations, New York.
3. Coronavirus: The world economy at risk. OECD Interim Economic Assessment. 2 March 2020.
4. Олешко А. А. Антикризове регулювання національної економіки: теорія і практика. Ірпінь: Ви-во НУДПСУ, 2012. 350 с.

УДК 658.1

Радіонова Н. Й., к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИТРАТОУТВОРЮЮЧИХ ЧИННИКІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВА НА ТАКТИЧНОМУ ТА СТРАТЕГІЧНОМУ РІВНЯХ

Враховуючи сучасний стан вітчизняної промисловості, підприємствам потрібно спрямовувати менеджмент на досягнення цілей не тільки тактичного, а й стратегічного рівня. В якості тактичної мети для кожного підприємства важливим є зростання рівня прибутковості. Дослідження закономірностей управління в контексті реалізації підприємством його стратегічних цілей дозволяють стверджувати, що метою підприємства на зазначеному рівні має бути спрямованість на його сталий розвиток.

Ключову позицію у формуванні прибутку підприємства відіграє рівень витрат, який знаходиться під постійним впливом різних обставин зовнішнього й внутрішнього середовища. Управління витратами означає цілеспрямований вплив на складну взаємодію набору витратоутворюючих чинників у кожній конкретній ситуації. Великий тлумачний словник сучасної української мови дає наступне визначення: чинник – умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу, що визначає його характер або одну з основних рис [1, с. 1016].

Кожен чинник передбачає можливість вибору для підприємства (наприклад, організація великосерійного або дрібносерійного виробництва), й цей вибір визначає рівень і динаміку витрат [3, с. 89]. Щоб зробити правильний вибір, необхідно врахувати вплив кожного чинника. Тому, для управління витратами важливе значення має встановлення та

структурування чинників, що впливають на рівень витрат.

Тематиці витратоутворюючих чинників було приділено значну кількість наукових досліджень, однак питання впливу різних чинників на формування витрат підприємства залишаються дискусійними. В економічній літературі наведена достатня кількість різноманітних класифікацій, які відрізняються одна від одної класифікаційними ознаками. Проаналізувавши різні підходи науковців до визначення витратоутворюючих чинників, зазначимо, що частина чинників має прямий вплив на рівень витрат підприємства: це обсяг виробництва, асортимент продукції; метод управління витратами підприємства; кваліфікаційний рівень робітників, метод нарахування амортизації.

Але більшість чинників, як внутрішнього, так і зовнішнього середовища мають непрямий вплив на витрати підприємства. Враховуючи стратегічні й тактичні цілі, для досягнення яких підприємство здійснює виробничу діяльність, пропонується розподіл усіх витратоутворюючих чинників на дві групи: а) для стратегічного управління витратами; б) для тактичного управління витратами (*табл. 1*).

Таблиця 1

Класифікація витратоутворюючих чинників підприємства для тактичного й стратегічного управління

Рівень управління	Назва чинників
Тактичне управління	Обсяг виробництва; асортимент продукції; метод управління витратами підприємства; кваліфікаційний рівень робітників, метод нарахування амортизації
Стратегічне управління	Організаційно-економічний рівень виробництва; технологічний рівень засобів виробництва; недостатній рівень популярності вітчизняних брендів; інфляційні процеси; середньостатистичний рівень заробітної плати; низька платоспроможність населення; високі ціни на сировину, матеріали, енергоносії; високий рівень толінгу; імпортозалежність; високий рівень конкуренції; низький попит; відсутність державної підтримки; високі ставки податків; часті зміни податкового законодавства; високі ставки кредитування; несприятливі умови інвестування; слабкий рівень взаємодії з вітчизняними підприємствами суміжних видів економічної діяльності; невелика частка середніх підприємств чи об'єднань малих підприємств

Джерело: складено автором.

Отже, до витрат, управляти якими потрібно на тактичному рівні, віднесено обсяг виробництва та асортимент продукції, оскільки зі міною обсягу виробництва й асортименту продукції змінюються прямі витрати на сировину, матеріали, комплектуючі, оплата праці робітників за відрядною формою і, відповідно, відрахування на соціальні заходи, витрати на транспортування товарів, їх зберігання тощо.

Обрані на підприємстві методи розподілу витрат та нарахування амортизації впливатиме на рівень витрат. Кваліфікаційний рівень робітників впливатиме на витрати через трудомісткість продукції та розмір витрат від браку.

Для стратегічного управління витратами пропонується виділити наступні групи чинників [2, с. 124]:

економічні – організаційно-економічний рівень виробництва; технологічний рівень засобів виробництва; недостатній рівень популярності вітчизняних брендів; інфляційні процеси; середньостатистичний рівень заробітної плати; низька платоспроможність населення; високі ціни на сировину, матеріали, енергоносії; високий рівень толінгу; імпортозалежність;

ринкові – високий рівень конкуренції; низький попит; відсутність державної підтримки;

податкові – значні ставки податків; часті зміни податкового законодавства;

фінансові – високі ставки кредитування; несприятливі умови інвестування;

системні – слабкий рівень взаємодії з вітчизняними підприємствами суміжних видів економічної діяльності; невелика частка середніх підприємств чи об'єднань малих підприємств.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
2. Зінченко О. В. Аналіз стратегій зниження затрат на виробничих підприємствах / О. В. Зінченко, Н. Й. Радіонова // Інфраструктура ринку. . – 2017. – Вип. 5. – С. 123–127.
3. Настич В. Г. Зниження собівартості продукції як чинник підвищення стабільності підприємства [Електронний ресурс] / В. Г. Настич // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 2. – С. 87–91. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vbumb_2014_2_20.pdf